

УДК 378.015.31:111.85:069.1

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2020-94-1-89-101>

ЕСТЕТИЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПЕДАГОГІЧНОГО ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ МУЗЕЙНИМИ ЗАСОБАМИ

Н. Д. Карапузова

ORCID 0000-0003-1430-0648

Ю. Г. Павленко

ORCID 0000-0001-7430-9869

У статті проаналізовано особливості освітнього середовища у педагогічному закладі вищої освіти, котре естетизоване за допомогою музейних засобів й, водночас, є складником його освітнього процесу. З'ясовано, що естетизація передбачає просторово-предметне наповнення (дизайн аудиторій, використання музейних предметів, самостійних музеїв тощо) та зумовлює гармонізацію соціального оточення. Відмічається, що методичною основою освітнього процесу в музейному середовищі є діалог за трьома напрямками, а саме: прямий діалог студента із музейним педагогом (викладачем), міжособистісний діалог усіх учасників освітнього процесу й «невидимий» діалог майбутнього педагога з музейним предметом.

Визначено організаційно-педагогічні умови естетизації освітнього середовища педагогічного ЗВО музейними засобами як дієвого зовнішнього фактору підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів: формування естетично забарвленого музейно-педагогічного середовища, що передбачає цілеспрямоване використання предметно-просторових резервів музеїв різних профілів, особливо педагогічного; внесення музейно-педагогічної складової (із вираженням естетичним наповненням) до змісту усіх видів діяльності студентів (навчальна, наукова, виховна, власне музейна та спеціальна підготовка до використання музеїв у школі); урахування в естетизації освітнього середовища психічних процесів, ставлень і переживань людини, які забезпечують ефективність впливу музейних засобів на розвиток особистості.

Установлено, що організовані і спрямовані певним чином музейно-педагогічні заходи спроможні змінювати якісні параметри процесу професійної підготовки майбутніх учителів, всього

освітнього простору педагогічного закладу вищої освіти і ширше – життєдіяльності студентів, майбутніх учителів. При цьому освітнє музейне середовище розкривається перед учасниками освітнього процесу як одухотворений простір, сповнений образами. Важливою умовою такого діалогу є розвиненість музейної культури (предметну) інформацію.

***Ключові слова:** естетизація, освітнє середовище, педагогічний заклад вищої освіти (ЗВО), майбутні вчителі, музей, засоби музейної комунікації, музейно-педагогічна діяльність.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Розвиток освіти безпосередньо пов'язаний із вирішенням проблем естетизації освітнього середовища. Бачити прекрасне навколо себе, розуміти і якісно змінювати навколишній світ й, що найважливіше, формувати естетично розвинену особистість – усе це завдання, які стоять перед учителем сучасної школи. Отож, у процесі професійної підготовки у педагогічному закладі вищої освіти (ЗВО) потрібно використовувати усі можливі засоби естетизації освітнього середовища, зокрема й музейні.

Освітнє середовище педагогічного ЗВО має активізувати особистісний розвиток майбутнього вчителя. Особливе значення у цьому процесі, безсумнівно, відіграють естетичні фактори, такі як: привабливість середовища, в якому відбувається професійна підготовка; заспокійливе оформлення зон відпочинку; а особливо – залучення студентів до активного опанування світу прекрасного, світу мистецтв.

Естетично організоване освітнє середовище, наповнене унікальними раритетними музейними засобами, позитивно впливає на характер освітнього процесу завдяки потужній емоційній дії. Проте, варто наголосити, що на практиці музейні ресурси у педагогічних ЗВО використовуються фрагментарно, безсистемно, часом, виявляються «бездіяльною» прикрасою приміщення. Відповідно, нагальною видається проблема усебічного вивчення перспектив естетизації освітнього середовища педагогічного ЗВО музейними засобами й використання цих засобів із максимальною доцільністю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковане вирішення даної проблеми і на які спирається автор. Ідеї естетизації освітнього середовища, започатковані в праці «Місто Сонця» Т. Кампанелли (1988), активно розвиваються в європейській педагогічній теорії і практиці й до нині. На українському науково-педагогічному терені помітні результати вивчення цього питання з'явилися відносно недавно.

Теоретичний фундамент для цього заклали І. Зязюн (2008), А. Макаренко (1977), Г. Сковорода (1961), В. Сухомлинський (1976), які обґрунтували значення естетичного фактора для формування різноманітних соціально і особистісно значущих якостей людини.

Проблеми естетичного виховання, зокрема й естетизації освітнього процесу, стали домінуючими у сучасній вітчизняній педагогічній теорії і практиці, їх ретельно вивчають відомі педагоги й психологи: О. Берлач, О. Дем'янчук, Л. Печко, М. Таборідзе, О. Федій, Л. Хомич, А. Чихурський, Г. Шевченко, А. Щерба та інші вчені. Поступово поле реалізації ідей естетичного виховання усе більше розширюється: від формування естетичної культури особистості під час занять мистецтвом (П. Білецький, Л. Масол, М. Миропольська, Б. Неменський, О. Рудницька, В. Черкасова й інші автори) та реалізації методик естетизації процесу викладання природничо-математичних навчальних дисциплін (В. Житомирський, В. Корабельников, В. Ликов, І. Руденко, Л. Шеврін, І. Юфанов та інші науковці), до використання естетично виразних музейних засобів у освітній практиці (Л. Алфімова, Ю. Бойчук, З. Бонамі, Т. Белофастова, Л. Гайда, О. Зуб, О. Караманов, Г. Ломунова, О. Пальчик, Р. Силко, Б. Столяров, С. Троянська, І. Удовиченко, Л. Шавалда, Л. Шляхтіна, М. Юхневич та інші дослідники).

Виділення раніше не вирішених частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Музей завжди був тісно зв'язаний з позитивними процесами, які відбувалися в освіті, щоправда, проблеми естетизації освітнього середовища педагогічного ЗВО музейними засобами у теоретичних наукових дослідженнях приділено ще недостатньо уваги.

Мета статті – розкриття значних можливостей естетизації освітнього середовища педагогічного закладу ЗВО музейними засобами, визначення організаційно-педагогічних умов особливостей професійної підготовки майбутніх учителів, зумовлених зануренням особистості в спеціально організоване предметно-просторове середовище музеїв різних профілів, а особливо – педагогічного.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів. У психолого-педагогічних дослідженнях дедалі частіше використовується поняття «естетизація», яке в загальному вигляді тлумачиться як надання естетичної форми будь-якій предметній сутності за допомогою естетичного впливу на особистість. Естетизацію розуміють як спосіб організації навчального процесу (Комаровська, 2013) або як методологічний освітній принцип (Шевченко та Пастухова, 2010). Однак, незаперечною є спільна позиція авторів щодо

необхідності естетизації цілей, завдань та організації педагогічного процесу. Так, О. Дем'янчук, А. Чихурський та О. Берлач (2017) пропонують розглядати естетизацію закладу освіти як процес і результат уведення естетичного компонента в процес навчання і виховання з метою формування естетичної свідомості, естетичного світосприйняття, естетичних оцінок учасників освітнього процесу (с. 173).

Одним із складників педагогічного процесу у педагогічному ЗВО є освітнє середовище, що являє собою комплекс матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, ергономічних, естетичних, психолого-педагогічних умов, які забезпечують організацію життя студентів та викладачів під час професійної підготовки. Важливо, щоб ці умови задовольняли духовні та соціальні запити учасників освітнього процесу – пізнавальні, естетичні, загальнокультурні та потреби у спілкуванні з іншими людьми тощо.

Спроби визначити поняття «середовище», стосовно діяльності закладів освіти різного рівня, спричинили існування у педагогічній теорії декількох термінів: більш узагальнених – культурне, соціокультурне, освітнє середовище чи простір, і більш конкретних – педагогічне, педагогічної дії, навчально-виховне, естетичне, культурно-гуманітарне, естетико-педагогічне, естетично-педагогічне, художньо-естетичне, естетико-художнє, педагогічне естетичне середовище, естетичне середовище педагогічної дії тощо. Іноді в аналогічних випадках використовуються поняття «педагогічна, естетична, духовно-естетична атмосфера», «естетичне поле» тощо. Конкретні назви дозволяють акцентувати змістові нюанси, специфіку різних якостей освітнього середовища і є свідченням його багатокomпонентності. Але вони також виявляють суттєву перевагу естетичних чинників повноцінного освітнього середовища, необхідного для здійснення ефективного педагогічного процесу в сучасних педагогічних реаліях.

Кардинальні зрушення в інформаційній сфері, модернізаційні процеси, культуроцентризм і особлива увага до особистості у сучасній освіті, разом з накопиченим досвідом використання середовищного підходу, сприяли актуалізації потреби глибокого й різностороннього теоретичного переосмислення сутності розглянутого явища у сучасній педагогіці. «...Пошуки вирішення проблеми співвідношення середовищних факторів і культури, середовища і культури особистості примушують, з одного боку, визначити межі понять «загальна культура особистості»,... а, з іншого боку, аналіз проблеми підштовхує до переосмислення поняття «середовище»...» – констатує О. Богучарова (2000).

Слід зазначити, що бажання «естетизувати» все, що стосується освітнього процесу, може викликати потяг до надто широкого і прямолінійного застосування декоративного оздоблення навчальних приміщень, коли воно починає втрачати ознаки комплексного і високохудожнього й суперечить власне вимогам освітнього процесу. Історія педагогічної практики знає такі факти. Оцінюючи їх із позицій сучасності, доречно послатися на думку знаного теоретика, автора терміну «розвивальне естетико-педагогічне середовище» Л. Печко (2000), яка, вказуючи на негативний бік надмірного насичення освітнього середовища художніми об'єктами, зазначила: «...зачаровувати учня зануренням у художній або естетичний контекст, який володіє лише ідеальними зразками краси, означає гальмувати розвиток його естетичної свідомості...» (с. 16).

Так чи інакше, історія розвитку освіти безпосередньо пов'язана із запровадженням середовищних ідей і вирішенням проблем естетизації освітнього середовища, що, безумовно, у зв'язку зі зміною соціокультурних та техніко-економічних умов, вимагає чергового переосмислення, котре має базуватися на аналізі сучасного досвіду створення освітнього середовища з естетичними якостями. У цьому контексті доцільно звернутися до тих можливостей, які відкриваються при використанні музейних засобів у процесі навчання і виховання молодого покоління.

Слушною є думка, висловлена Ю. Бойчуком, О. Пальчик, О. Зуб та Л. Алфімовою (2016), про те, що участь музейних засобів у процесі навчання дозволяє формувати особливі компетенції – видобувати необхідну інформацію від безпосереднього предмета (джерела) пізнавальної діяльності (музейного предмета) (с. 28). Крім того, на думку авторів, складається концептуальна основа через спостереження і взаємозв'язок з предметами оточуючої дійсності й, при цьому, пізнавальний процес проходить в атмосфері задоволення й зацікавленості. «Пам'ятки матеріальної і духовної культури, емоційно впливаючи на людину, є засобами пізнання, творчого перетворення дійсності й ціннісного осмислення» (Силко, 2013). Тобто, у цьому контексті музейний предмет (першоджерело, раритет) стає базою для переосмислення різноманітних фактів минулого і сучасності та джерелом емоційно-особистісного, ціннісного ставлення, цілісно поєднує в собі ознаки науковості і образності.

Естетизацію освітнього середовища педагогічного ЗВО музейними засобами трактуємо як комплекс організованих і спрямованих певним чином музейно-педагогічних заходів, які змінюють якісні параметри

процесу професійної підготовки майбутніх учителів, всього освітнього простору педагогічного закладу вищої освіти і ширше – життєдіяльності студентів, майбутніх учителів. Естетизація передбачає гармонізацію соціального оточення (особистостей студентів та викладачів, форм їхнього спілкування і взаємодії, видів діяльності) та просторово-предметного наповнення (дизайн аудиторій, використання музейних предметів, самостійних музеїв тощо).

За цих умов ефективність естетизації освітнього середовища музейними засобами як інноваційної частини освітнього процесу педагогічного ЗВО залежить не тільки від формування освітнього середовища та його естетизації, але й від правильно підбраного інструментарію професійної підготовки майбутніх учителів та від рівня розвитку музейної культури учасників освітнього процесу (студентів і викладачів).

Специфіка обраного предмета дослідження зумовлює такі організаційно-педагогічні умови естетизації освітнього середовища педагогічного ЗВО музейними засобами:

- 1) формування естетично забарвленого музейно-педагогічного середовища;
- 2) внесення музейно-педагогічної складової (із вираженням естетичним наповненням) до змісту усіх видів діяльності студентів;
- 3) урахування в естетизації освітнього середовища психічних процесів, ставлень і переживань людини, які забезпечують ефективність впливу музейних засобів на розвиток особистості.

Зупинимося на цьому більш детально.

Формування естетично забарвленого музейно-педагогічного середовища педагогічного ЗВО передбачає цілеспрямоване використання предметно-просторових резервів музеїв різних профілів, а особливо педагогічного, як дієвого зовнішнього фактору підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів.

Т. Ішекова (2012) акцентує увагу на особливому значенні культурно-освітнього середовища музею у роботі зі студентами під час навчання. Автор порівнює «безликий простір» звичайної аудиторії, приміщення, у якому зазвичай проходить робота зі студентами, і освітній простір музею (постійної експозиції), що постає «одухотвореним простором, сповненим образами».

Музей як унікальний естетично організований осередок, безсумнівно, потрібно розглядати як невід’ємний компонент освітнього середовища вищого педагогічного ЗВО. Відповідно для учасників освітнього процесу музейне середовище постає простором інтерактивного навчання й

виховання, а також досконалим засобом здійснення продуктивних змін у педагогічній освіті.

Музеї різних профілів знайдуть своє застосування у професійній підготовці майбутніх учителів різних спеціальностей, одначе музеї педагогічного профілю мають виключно важливе значення у задоволенні соціальних, інтелектуальних і духовних потреб особистості, яка формується й здобуває професію вчителя. Музей педагогічного профілю, який репрезентує здобутки й цінності педагогічної культури та найкращі зразки практики в галузі освіти, може стати джерелом натхнення для педагогічного становлення студентів і надасть можливість «приміряти на себе професійно-педагогічні ролі.

Для ефективності музейно-педагогічного впливу музеїв на процес професійної підготовки майбутніх учителів ключове значення має *внесення музейно-педагогічної складової до змісту усіх видів діяльності студентів* під час навчання в педагогічному ЗВО, а саме:

– навчальна робота (виконання студентами завдань із опрацювання музейних колекцій у ході аудиторних занять, самостійної роботи, практики; використання викладачами музейної експозиції (окремих музейних предметів) як засобів наочності при викладанні фахових дисциплін тощо);

– наукова робота (виконання науково-дослідницьких завдань на матеріалах музеїв; підбір матеріалу для рефератів, курсових, дипломних робіт, статей, доповідей у фондах музеїв та в ході пошукових експедицій; участь у наукових конференціях, студентських гуртках, що працюють при музеях, тощо).

– виховна робота (проведення заходів виховного спрямування в музейному середовищі з метою професійно-психологічного, патріотичного, етичного, естетичного, морального, духовного, екологічного, національного виховання студентів);

– власне музейна робота (співробітництво із самостійними музеями та музеями педагогічного ЗВО, що передбачає участь студентів у підготовці до створення нового музею, науково-фондовій, експозиційній, виставковій роботі та роботі з музейною аудиторією);

– спеціальна підготовка до використання музеїв у школі – цілеспрямоване формування музейно-педагогічної компетентності майбутніх учителів (створення міні-музеїв одного предмета, виготовлення навчально-методичних розробок для роботи з молодшими школярами на основі музейних колекцій).

Важливим є долучення музейних засобів як в аудиторні так і позааудиторні форми професійної підготовки, як у приміщенні музеїв, так і

поза ним. Й при цьому, обов'язковою є керуваність цього процесу, кожна стадія якого «потребує інструкцій і завдань» (Силко, 2013).

«Немає педагогіки без педагога», – стверджує І. Зязюн (2008), засновник унікальної науково-методичної парадигми естетики педагогічної дії, видатний український вчений, філософ, академік, який, як ніхто інший, підкреслював важливість естетизації освітнього середовища педагогічних ЗВО. «Педагогічні цілі й завдання реалізуються у педагогічній діяльності, лише переломлюючись крізь призму особистості вчителя». Тільки особистість вчителя в освітньому процесі, на думку вченого, робить педагогіку живою, а не «бездітною», «мертвою», затеоретизованою, недієвою на практиці сукупністю схоластичних знань і положень.

Урахування в естетизації освітнього середовища педагогічного ЗВО психічних процесів, ставлень і переживань людини, які забезпечують ефективність впливу музейних засобів на розвиток особистості – не менш важливий фактор успішності професійної підготовки майбутніх учителів музейними засобами.

Методичною основою освіти в музейному середовищі є діалог: прямий діалог із музейним педагогом, міжособистісний діалог усіх учасників освітнього процесу, «невидимий» діалог з музейними предметами тощо. Освітнє музейне середовище розкривається перед учасниками освітнього процесу як одухотворений простір, сповнений різними образами. Важливою умовою такого діалогу є розвиненість музейної культури як здатності особистості сприймати музейну (предметну) інформацію.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, в освітньому процесі педагогічного ЗВО музей може виступати одночасно і освітнім середовищем, наділеним особливими естетичними якостями, й ефективним засобом професійної підготовки майбутніх учителів. Він спроможний трансформувати різноманітну інформацію в предметно-наочній формі та унікально поєднувати науковість і образність, впливати на інтелект, викликати емоції і почуття особистості, яка формується, зокрема й у професійно-педагогічному плані.

Пріоритетним напрямом подальшого дослідження є вивчення проблеми розробки музейно-педагогічних методик і технологій, спрямованих на формування професійно важливих компетентностей майбутніх учителів за конкретними спеціальностями.

Література

1. Богучарова Е. И. Символ и символичность как вариант решения проблемы взаимосвязи проблемы среды и личности. *Эстетическая среда и развитие*

- культуры личности (в школе и педвузе):* межвуз. сб. научн. тр. Москва-Луганск, 2000. Вып. 2. С. 119-128.
2. Бойчук Ю., Пальчик О., Зуб Е., Алфимова Л. Использование потенциала музейной педагогики в высших учебных заведениях. *Новий Колегіум*. 2016. № 3. С. 27-30.
  3. Дем'янюк О. Н., Чихурський А. С., Берлач О. П. Естетизація навчально-виховного процесу загальноосвітньої школи-інтернату. Луцьк: Вид-во «Волинська обласна друкарня», 2017. 219 с.
  4. Зязюн І. А. Філософія педагогічної дії: монографія. Черкаси: Вид. від ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2008. 608 с.
  5. Мор Т., Кампанелла Т. Утопія. Місто сонця. Київ: Видавництво художньої літератури «Дніпро», 1988. 207 с.
  6. Ишекова Т. В. Место и роль музея в культурно-образовательном пространстве вуза. Все о туризме: сайт. 2012. URL: <http://www.turbooks.ru/stati/jekskursovedenie/532-mesto-i-rol-muzeya-v-kulturno-obrazovatelnom.html> (дата звернення: 02.02.2020).
  7. Естетизація навчально-виховного процесу в основній школі засобами мистецтва: метод. посіб. / О. А. Комаровська та ін.; за заг. ред. Н. Є. Миропольської, О. А. Комаровської. Київ: Імекс-ЛТД, 2013. 159 с.
  8. Макаренко А. С. Избранные педагогические сочинения в 2-х т.; сост. Л. Ю. Гордина; Коммент. Л. Ю. Гордина, А. А. Фролова; Под ред. И. А. Каирова. Москва: Педагогика, 1977. 400 с.
  9. Печко Л. П. Основные характеристики эстетико-педагогической среды школы, урока, класса. *Эстетическая среда и развитие культуры личности (в школе и педвузе):* межвуз. сб. научн. тр. Москва-Луганск, 2000. Вып. 2. С. 5-19.
  10. Силко Р. М. Особливості естетичного виховання студентів засобами музейної педагогіки. *Народна освіта*. Електронне наукове фахове видання. 2013. № 1 (19). URL: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/19/statti/silko.htm (дата звернення: 05.02.2020).
  11. Сковорода Г. Твори: в 2 т. Київ: Видавництво АН УРСР, 1961. Т. 2. 623 с.
  12. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5 т. Київ: Рад. школа, 1976. 654 с.
  13. Шевченко Г. П., Пастухова Ю. А. Художньо-естетичне виховання студентської молоді. Луганськ: Вид-во ЧНУ імені В. Даля, 2010. 211 с.

References

1. Bohucharova, E. Y. (2000). Simvol i simvolichnost kak variant resheniya problemy vzaimosvyazi problemyi sredyi i lichnosti. [Symbol and symbolism as an option to solve the problem of the relationship between the problems of the environment and the individual]. *Aesthetic environment and development of personality culture (at school and teacher training university)*, 2, 119-128 (rus).
2. Boichuk, Yu., Palchuk, O., Zub, E., & Alfymova, L. (2016). Ispolzovanie potentsiala muzeynoy pedagogiki v vysshih uchebnyih zavedeniyah. [Using the potential of museum pedagogy in higher education]. *Novyi Kolehium*, 3, 27-30 (rus).

3. Demianchuk, O. N., Chykhurskyi, A. S., & Berlach, O. P. (2017). *Estetyzatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu zahalnoosvitnoi shkoly-internatu [Aestheticization of the educational process of boarding school]*. Lutsk: Vyd-vo "Volynska oblasna drukarnia" (ukr).
4. Ziazium, I. A. (2008). *Filosofiiia pedahohichnoi dii [The philosophy of pedagogical action]*. Cherkasy: Vyd. vid ChNU imeni Bohdana Khmelnytskoho (ukr).
5. Mor, T., & Campanella, T. (1988). *Utopiia. Misto sontsia. [Utopia. City of the sun]*. Kyiv: Vydavnytstvo khudozhnoi literatury "Dnipro" (ukr).
6. Ishekova, T. V. (2012). Mesto i rol muzeya v kulturno-obrazovatelnom prostranstve vuza. [The place and role of the museum in the cultural and educational space of the university]. *Vse o turyzme*. Retrieved from <http://www.turbooks.ru/stati/jekskursovedenie/532-mesto-i-rol-muzeya-v-kulturno-obrazovatelnom.html> (date of appeal: 02.02.2020) (rus).
7. Komarovska, O. A., & Myropolska, N. Ie., et al. (2013). *Estetyzatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu v osnovnii shkoli zasobamy mystetstva. [Aesthetization of the educational process in the primary school by means of art]*. Kyiv: Imeks-LTD (ukr).
8. Makarenko, A. S. (1977). *Izbrannyye pedagogicheskie sochineniya v 2-h t. [Selected pedagogical works in 2 volumes]*. Compiled by L. Iu. Hordyna; Comments by L. Iu. Hordyna, & A. A. Frolova; Y. A. Kayrov (Ed.). Moscow: Pedagogika (rus).
9. Pechko, L. P. (2000). Osnovnyie karakteristiki estetiko-pedagogicheskoy sredy shkolyi, uroka, klassa. [The main characteristics of the aesthetic and pedagogical environment of the school, lesson, class]. *Aesthetic environment and development of personality culture (at school and teacher training university, 2, 5-19)* (rus).
10. Sylko, R. M. (2013). Osoblyvosti estetychnoho vykhovannia studentiv zasobamy muzeinoi pedahohiky [Features of aesthetic education of students by means of museum pedagogy]. *Narodna osvita*. Retrieved from http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/19/stati/silko.htm (date of appeal: 05.02.2020) (ukr).
11. Skovoroda, H. (1961). *Tvory: v 2 t. [Works: in 2 vol.]*. Kyiv: Vydavnytstvo AN URSR (ukr).
12. Sukhomlynskyi, V. O. (1076). *Vybrani tvory: v 5 t. [Selected works: 5 vol.]*. Kyiv: Rad. shkola (ukr).
13. Shevchenko, H. P., & Pastukhova, Yu. A. (2010). *Khudozhno-estetychne vykhovannia studentskoi molodi. [Artistic and aesthetic education of student youth]*. Luhansk: Vyd-vo SNU imeni V. Dalia (ukr).

ЭСТЕТИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО УЧРЕЖДЕНИЯ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ МУЗЕЙНЫМИ СРЕДСТВАМИ

Н. Д. Карапузова, Ю. Г. Павленко

В статье проанализированы особенности образовательной среды в педагогическом заведении высшего образования, которая эстетизирована с помощью музейных средств и одновременно является частью его

образовательного процесса. Установлено, что эстетизация предусматривает пространственно-предметное наполнение (дизайн аудиторий, использование музейных предметов, самостоятельных музеев и т. п.) и порождает гармонизацию социального окружения. Отмечается, что методической основой образовательного процесса в музейной среде является диалог по трем направлениям, а именно: прямой диалог студента с музейным педагогом (преподавателем), межличностный диалог всех участников образовательного процесса и «невидимый» диалог будущего педагога с музейным предметом.

Определены организационно-педагогические условия эстетизации образовательной среды педагогического вуза музейными средствами как действенного внешнего фактора повышения эффективности профессиональной подготовки будущих учителей: формирование эстетически окрашенной музейно-педагогической среды, что предусматривает целенаправленное использование предметно-пространственных резервов музеев различных профилей, особенно педагогического; внесение музейно-педагогической составляющей (с выраженным эстетическим наполнением) в содержание всех видов деятельности студентов (учебная, научная, воспитательная, собственно музейная и специальная подготовка к использованию музеев в школе); учет в эстетизации образовательной среды психических процессов, отношений и переживаний человека, которые обеспечивают эффективность воздействия музейных средств на развитие личности.

Установлено, что организованные и направленные определенным образом музейно-педагогические меры способны менять качественные параметры процесса профессиональной подготовки будущих учителей, всего образовательного пространства педагогического учреждения высшего образования и шире – жизнедеятельности студентов, будущих учителей. При этом образовательная музейная среда раскрывается перед участниками образовательного процесса как одухотворенное пространство, наполненное образами. Важным условием такого диалога является развитость музейной культуры как способности личности воспринимать музейную (предметную) информацию.

Ключевые слова: эстетизация, образовательная среда, педагогическое учреждение высшего образования (УВО), будущие учителя, музей, средства музейной коммуникации, музейно-педагогическая деятельность.

AESTHETIZATION OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF THE PEDAGOGICAL INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION WITH THE HELP OF MUSEUM FUNDS

N. D. Karapuzova, Yu. H. Pavlenko

The article analyzes the features of the educational environment in a pedagogical institution of higher education, which is aesthetized with the help of museum funds and at the same time is part of its educational process. It has been established that

aesthetization provides for spatial-objective filling (design of classrooms, the use of museum objects, independent museums, etc.) and generates a harmonization of the social environment. It is noted that the methodological basis of the educational process in the museum environment is a dialogue in three areas, namely: the student's direct dialogue with the museum teacher (teacher), the interpersonal dialogue of all participants in the educational process and the "invisible" dialogue of the future teacher with the museum subject.

The organizational and pedagogical conditions for the aestheticization of the educational environment of pedagogical IHE by museum funds are defined as an effective external factor in increasing the efficiency of future teachers' professional training: the formation of an aesthetically colored museum and pedagogical environment, which provides for the targeted use of subject-spatial reserves of museums of various profiles, especially pedagogical; the introduction of the museum-pedagogical component (with pronounced aesthetic content) in the content of all types of students' activities (educational, scientific, educational, actually museum and special preparation for the use of museums in schools); taking into account the aestheticization of the educational environment of mental processes, relationships and human experiences that ensure the effectiveness of the impact of museum funds on personal development.

It has been established that museum-pedagogical measures organized and directed in a certain way are capable of changing the qualitative parameters of the process of professional training of future teachers, the entire educational space of a pedagogical institution of higher education and, more broadly, the life of students and future teachers. At the same time, the educational museum environment is revealed to the participants in the educational process as a spiritualized space filled with images. An important condition for such a dialogue is the development of museum culture, as the individual's ability to perceive museum (subject) information.

Key words: *Aesthetization, educational environment, pedagogical institution of higher education (IHE), future teachers, museum, means of museum communication, museum-pedagogical activity.*

Карапузова Наталія Дмитрівна – професор кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава, Україна). E-mail: pnpu15@gmail.com

Карапузова Наталия Дмитриевна – профессор кафедры начального образования, естественных и математических дисциплин Полтавского национального педагогического университета имени В. Г. Короленко (г. Полтава, Украина). E-mail: pnpu15@gmail.com

Karapuzova Nataliia Dmytrivna – Professor of the Department of Elementary Education, Natural and Mathematical Disciplines and Methods of Teaching, Poltava National V. G. Korolenko Pedagogical University (Poltava, Ukraine). E-mail: pnpu15@gmail.com

Павленко Юлія Григорівна – доцент кафедри початкової освіти, природничих і математичних дисциплін Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка (м. Полтава, Україна).
E-mail: iuliia.pa77@gmail.com

Павленко Юлія Григорівна – доцент кафедри начального образования, естественных и математических дисциплин Полтавского национального педагогического университета имени В. Г. Короленко (г. Полтава, Украина).
E-mail: iuliia.pa77@gmail.com

Pavlenko Yuliia Hryhorivna – Associate Professor of the Department of Elementary Education, Natural and Mathematical Disciplines and Methods of Teaching, Poltava National V. G. Korolenko Pedagogical University (Poltava, Ukraine).
E-mail: iuliia.pa77@gmail.com